

Nyhetsbrev från Bryssel

December

1. EU-krönikan 2. Jul i Bryssel 3. Offentliga samråd 4. "Regions 4EU Recovery" 5. Brexit - uppdatering 6. Återhämtningsfonden och EU:s budget - uppdatering 7. Strategin för förnybar energi till havs 8. EU:s industristrategi

1. EU-krönikan - "Chicken race" i politiken

En något märklig företeelse som ibland kommer upp i nyhetsflödet är ett så kallat "chicken race" där två exempelvis mopeder kör rakt mot varandra för att se vem som vågar vänta längst innan man viker av. Att vara modig är ofta en bra sak men i ett "chicken race" riskerar ett allt för stort mod att leda alldeles åt fanders. I EU-politiken har vi den senaste tiden sett två stora händelser som på många sätt påminner om just den här typen av race.

Det första gäller EU:s återhämtningsfond. För att den ska gå igenom krävs både enhällighet bland medlemsstaterna i rådet och stöd av en majoritet i Europaparlamentet. För Europaparlamentet och flera medlemsstater har det varit extremt viktigt att pengar från fonden inte går till medlemsstater som inte följer de principer kring rättsstaten som finns skrivna i EU:s fördrag. För de medlemsstater som med en sådan skrivning riskerar bli utan sina pengar har det här varit oacceptabelt. Det har varit politiskt svårt för någon av sidorna att vika sig och i slutet av processen var det Polen och Ungern som fortfarande hotade att lägga in sitt veto om inte skrivningarna om rättsstatsprincipen ströks. Samtidigt förstod de flesta att fonden var viktig. EU:s ekonomier är efter Corona-krisen i desperat behov av återhämtningspengar och dessa pengar behöver komma så snart som möjligt för att ge bäst effekt. Att inte komma överens riskerade alltså få ganska allvarliga negativa konsekvenser för EU:s ekonomi i stort. Samtidigt är just Polen och Ungern exempel på länder som får en stor del av återhämtningsfonden och därför hade de extra mycket att förlora av en utebliven fond.

De båda "sidorna" var alltså i full fart på väg mot varandra och ingen visade något tecken på att vika av från kollisionkursen. Som tur var visade det sig att Polen och Ungern inte fortsatte hela vägen utan de vek av i sista stund och accepterade ett kompromissförslag. Nu kan vi alltså se fram emot både en ny långtidsbudget med bättre klarhet för alla de EU-fonder som också delar ut medel på Åland samt den nya återhämtningsfonden som också den kommer att bidra till nya satsningar på Åland.

När det kommer till den andra stora frågan så vet vi i skrivande stund fortfarande inte hur det kommer att gå. Jag syftar såklart på Brexit. Även här har vi något som liknar ett "chicken race" på gång. För att EU och Förenade Kungariket ska komma överens om ett nytt avtal för framtida relationer återstår fortfarande ett par viktiga frågor (du hittar dem mer i detalj längre fram i nyhetsbrevet). Om parterna inte kommer överens så kommer vi att se stora handelshinder mellan EU och Förenade Kungariket, något som kommer få allvarliga konsekvenser för båda parter ekonomi. Faktum är dock att smällen kommer vara mycket större för britterna. EU:s förhandlare har ett tydligt förhandlingsmandat och har tydligt visat vad man kräver för att kunna få till ett avtal. Nu är alltså frågan, hur långt är premiärminister Boris Johnson beredd att gå? Kommer han att vika av i sista stund eller kommer han låta sitt land krascha in i ett avtalslöst Brexit? Även om EU sitter i ett större fordon i "chicken race" liknelsen så kommer en smäll också att kännas för EU, även om inte lika starkt som för britterna. Vi har alltså all anledning att hoppas att de kommer fram till ett avtal.

/Anton Nilsson

2. Jul i Bryssel

I Belgien ser julfirandet lite annorlunda ut än vad det gör på Åland. Man börjar julfirandet redan den femte och sjätte december då barnen väntar på att "Sinterklaas" (eller "Saint Nicholas") ska komma med julklappar. Barnen brukar lägga fram sina skor framför en eldstad och har de varit snälla fylls skorna med presenter, har de varit stygga tar Sinterklaas barnen i sin säck med hem till Spanien, där han anses komma ifrån (det ses tydligt som ett straff för belgiska barn att få åka till Spanien, undrar om åländska barn skulle hålla med? 😊). Besöket från Sinterklaas är en egen högtid medan Julafton den 24 december firas som en mer religiös högtid. Julafton i Belgien följer ungefär samma traditioner som här med julmat (visserligen något annorlunda mattraditioner men fokus på exempelvis potatiskroetter och skaldjur), mer julklappar och umgänge med nära och kära. Mellandagarna, liksom här, spenderas ofta med släkt och vänner.

Hela Europas julfirande kommer dock säkerligen se något annorlunda ut i år, främst sett till antalsbegränsningar under jul- och nyårsfirandet. Bryssel, som annars är känt för stora julmarknader och folksamlingar vid Grand-Place, har drabbats otroligt hårt av Covid-19 pandemin och har därmed fortsättningsvis bland de strängaste restriktionerna i Europa. Man går fortfarande med munskydd så fort man lämnar hemmet, man har rätt till endast en nära kontakt och mycket är fortfarande stängt. Belgien har dock gått in för att undantagsvis, med största försiktighet, lätta restriktionerna under jul och nyår så att alla istället för endast en social kontakt får bjuda två personer till sitt hem för att förebygga ensamhet. Reglerna är alltså fortfarande mycket tuffa. De har även förbjudit nyårsraketer med förhoppningen om att undvika stora folksamlingar och nyårsfester.

Även arbetet i EU-institutionerna brukar ta en paus under julperioden. Detta år kan det dock variera beroende på hur Brexit-förhandlingarna framskrider. Också detta nyhetsbrev tar en julpaus men vi ser framemot att fortsätta sprida EU-information i januari igen. Anton kommer även göra ett efterlängtat Ålandsbesök och efter att ha suttit av sin karantän i Hultas skogar kommer han att arbeta i Mariehamn ett par veckor – ett perfekt tillfälle att boka in ett möte med andra ord! Tills dess får ni ha det gott och ha en riktigt god jul!

Varma julhälsningar från Anton och Heidi!

I åkta 2020-anda hälsar vi god jul via Skype, från Hulta respektive Jomala.

3. Offentliga samråd

Med jämna mellanrum håller kommissionen offentliga samråd/konsultationer för att få olika aktörers syn och kommentarer på nya lagar, ramverk och policys. Tanken är att man vill få in ett direkt deltagande moment i beslutsprocessen där samtliga europeiska aktörer, både medborgare och företag, kan säga sitt. Detta innebär en möjlighet för aktörer på Åland att i ett någolunda tidigt skede av EU:s lagstiftningsprocess framföra synpunkter direkt till kommissionen.

För tillfället har kommissionen exempelvis pågående konsultationer om hur man förbättrar miljöskydd genom straffrätt, hur man skyddar barn från sexuella övergrepp genom att hitta, ta bort och anmäla olagligt material online, höghastighetsbredband och screeningkriterier för vad som anses vara hållbara investeringar. Alla är alltså fria att delta i dessa offentliga samråd, både privatpersoner, företag och offentliga sambund. [Här](#) kan man hitta alla kommissionens konsultationer och mer information om hur man deltar. Ibland har man möjlighet att formulera kommentarer fritt och ibland kan det handla om att fylla i ett frågeformulär. För att delta behöver man logga in med en egen EU-login, man är således inte helt anonym när man deltar.

Det är dock värt att komma ihåg att samråden främst är riktgivande. Kommissionen kan alltså välja att ändra, lämna eller överge ett initiativ oavsett kommentarerna från de deltagande aktörerna. De måste dock publicera hur allmänhetens åsikter och kommentarer tas i beaktande, alltså blir den politiska pressen på kommissionen större desto fler åsikter de får ta del av. Har man således åsikter gällande något kommissionen lägger ut för konsultation har man även en chans att göra sin röst hörd.

Desto starkare resonemang man har – desto större chans att någon lyssnar.

4. "Regions 4EU Recovery"

Covid-19 krisen har som bekant påverkat hela Europa. Under återhämtningsfasen är det dock viktigt att beakta att olika regioner står inför olika utmaningar. Kriser har ofta en tendens att centralisera beslutsfattande vilket innebär att (lagstiftande) regioner riskerar att inte få sin röst hörd i EU:s beslutsprocess. Alltså att EU fattar övergripande beslut som gäller hela Europa och alla dess regioner, utan att ta regionernas olikheter och synpunkter i beaktande.

För att lyfta autonomiers och regioners perspektiv skapades "Regions 4EU Recovery", ett nytt samarbete initierat för att lyfta europeiska regioners och autonomiers roll som viktiga aktörer i EU:s återhämtningsarbete. Nätverket arbetar för att belysa regioners erfarenhet och förmåga när det kommer till att hantera EU-fonder och -program samt vill få EU:s institutioner att inse mervärdet i att inkludera regionerna i beslutsprocessen. Nätverket kan också fungera som forum för att dela med sig av erfarenheter kring regionala återhämtningsplaner och hantering av EU-medel.

Landskapsregeringen blev en del av nätverket i november 2020 och det är främst landskapsregeringens representant i Bryssel som fört talan. Andra deltagande regioner är bland annat Katalonien, Baden-Württemberg, Bayern, Flandern och Wielkopolska. Deltagande regioner varierar sett till både storlek och befogenheter men målet är gemensamt - att få en större roll och delaktighet i EU:s återhämtningsarbete. I början av december skickade regionerna en gemensam skrivelse till EU-ledare i kommissionen, Europaparlamentet och rådet för att påminna dem om regionernas vitala roll.

[Här](#) kan man lyssna på Ålands radios intervju med Anton Nilsson angående samarbetet.

5. Brexit – uppdatering

Storbritanniens utträde ur EU trädde som bekant i kraft den första februari 2020. Utträdesavtalet som stadgar bestämmelserna kring övergångsperioden sträcker sig till slutet av året och närmar sig därmed ett slut. Under denna period har EU:s regelverk fortsatt gälla medan man försöker förhandla fram den framtida relationen mellan EU och Storbritannien.

Förhandlingarna kring hur det framtida samarbetet med Storbritannien ska se ut sker sektorsvis vilket innebär att det varit en utdragen process. EU:s ledare och Storbritanniens statsminister Boris Johnson har flertalet gånger satt upp nya deadlines för att påskynda förhandlingarna, men den återkommande utmaningen är att hitta en kompromiss. Även covid-19 har bidragit till att förhandlingarna gått långsamt framåt.

Rapporteringen om Brexit fokuserar ofta på handelsavtalet, men det finns många ärenden som ännu är olösta. Ett viktigt område är exempelvis det rättsliga- och polissamarbetet. Där förhandlar man ännu om EU-domstolens behörighet, tillgång till databaser, utlämning samt samarbete kring EU-institutioner som Europol. Storbritannien har även en viss ovilja att diskutera utrikes-, säkerhets- och försvarssamarbeten, främst för att de anser EU ha ett svagt inflytande på områdena medan EU ser problem med att Storbritannien skulle kringgå EU för att endast samarbeta med vissa medlemsstater. Andra olösta områden är fiskevattnen, reglering kring mediciner och studerandes möjligheter att studera i EU/Storbritannien. Även det kända handelsavtalet är alltså i nuläget olöst, vilket i sin tur ökar risken för ett icke-avtal då årsskiftet närmar sig. Oavsett om man kommer överens om ett frihandelsavtal kvarstår det dock flera frågetecken om vad exakt det får för konsekvenser. Vissa menar att både ett avtal och icke-avtal kommer medföra flertalet lagöverträdelser från företag på grund av osäkerhet och okunskap om hur situationen ska hanteras.

Kort sagt finns det ännu många frågor och få svar. En del saker vet vi dock redan. Bland annat kommer det bli svårare att resa mellan EU-Storbritannien, det blir svårare att flytta över Storbritanniens gränser, handeln förändras och EU-medborgare bosatta i Storbritannien bör kolla upp om de har rätt att stanna. Man kan även läsa mer om Brexit och hur det påverkar Finland och finländska medborgare [här](#).

6. Återhämtningsfonden och EU:s budget - uppdatering

Det här årets budgetprocess har varit speciell på flera sätt och har därför tagits upp i både [septembers](#), [novembers](#) och nu även decembers nyhetsbrev från Bryssel. Nedan gör vi ett försök att strukturera upp årets budgethändelser.

I april 2020 konstaterade rådets ordförande Charles Michel och kommissionens ordförande Ursula von der Leyen att det behövdes en plan för den europeiska återhämtningen som identifierade prioriterade områden under återhämtningsfasen. Rådet föreslog sedan ett återhämtningspaket och gav kommissionen i uppgift att skapa ett förslag som även visade länken mellan EU:s långtidsbudget och återhämtningspaketet. I maj presenterade kommissionen sitt förslag på återhämtningspaket samt en uppdaterad långtidsbudget för EU (2021-2027). Rådets olika sammansättningar av nationella ministrar behandlade förslaget, och rådets ordförande presenterade sedan ett justerat budgetförslag och återhämtningspaket i juli. Senare samma månad kom rådet överens om den fleråriga budgetramen (1074 miljarder euro) samt återhämtningsfonden ("NextGenerationEU", 750 miljarder euro) som består av sammanlagt 1,8 biljoner euro, det största paketet någonsin finansierat genom EU:s budget.

Rådet är dock inte ensam aktör i budgetprocessen utan även Europaparlamentet behöver godkänna budgeten. Förhandlingarna mellan rådet och Europaparlamentet inleddes i slutet av augusti och handlade främst om hur de föreslagna summorna skulle fördelas. I november nådde bägge parter samförstånd.

I detta skede valde dock Polen och Ungern att hota med att inte stöda förslaget (alla medlemsstater behöver vara överens när det kommer till återhämtningsfonden) och därför stoppa budgeten från att godkännas. Orsaken var att det tidigare överenskomna budgetförslaget efter parlamentets behandling gjort det aningen lättare för EU att dra in ekonomiska understöd med en så kallad rättsstatsmekanism. Mekanismen skulle försäkra att EU-medel inte finansierar verksamhet som inte överensstämmer med EU:s grundläggande värderingar om anti-korruption och rättsstatsprincipen. Detta skulle i sin tur påverka Polens och Ungerns EU-bidrag och skada deras politiska ledare, samtidigt som Polens och Ungerns ledare menar att EU vill påtvinga medlemsstaterna liberala värderingar och medvetet riktat in sig på att försvåra för vissa länder. I och med detta stod budgetprocessen stilla och EU-institutionerna började kolla på alternativ för att kunna kringgå de två ländernas "veto rätt" och fortsätta budgetarbetet för att faktiskt kunna börja betala ut EU-medel.

Den 10 november nådde man en kompromisslösning inom Europeiska rådet (alltså medlemsstaternas statsledare), rättsstatsmekanismen är fortfarande kvar. Den informella lösningen ska dock ännu godkännas av både rådet och Europaparlamentet.

Budgetprocessen har alltså utstått både återhämtningspaket och veto. EU:s medlemsstater, och Åland, är dock i full gång med att skapa sina återhämtningsplaner för att vara redo att påbörja det praktiska återhämtningsarbetet när EU-medlen blir tillgängliga. Exakt hur övervakningen av de nationella planernas utförande och utbetalningen av återhämtningsfonden kommer se ut är ännu inte helt klarlagt.

7. Strategin för förnybar energi till havs

Det finns redan idag många olika metoder för att skapa förnybar energi till havs. Europeiska företag och industrier utvecklar kontinuerligt ännu fler sätt att tillvarata energi till havs, bland annat genom vindkraftverk, vågkraft, flytande solkraft, omvandling av alger till biobränsle med mera.

För att uppnå EU:s målsättning om klimatneutralitet till 2050 har kommissionen skapat en strategi för förnybar energi till havs ("offshore renewable energy"). Med strategin vill man öka energikapaciteten från förnybara källor till havs. Den största satsningen görs på vindkraftsturbiner då den marknaden redan är relativt utvecklad. Satsningar inom förnybar energi till havs kan skapa nya jobb och samtidigt främja miljön, biodiversitet och fiske. Kommissionen kommer genomföra strategin genom att underlätta pilotprojekt och utveckla regelverk, finansiering och samarbete inom området.

Enligt strategin har Östersjön stort potential för vindkraft och eventuellt potential för vågkraft i vissa delar. Länderna i Östersjöområdet har redan börjat samarbeta för att nyttja denna potential genom olika initiativ som "Baltic Energy Market Interconnection Plan (BEMIP)", "the Baltic Marine Environment Protection Commission, (Helsinki Commission - HELCOM), och "EU strategy for the Baltic Sea Region". Kommissionens strategi tar också upp öar som enskilda aktörer då de har en speciell möjlighet att driva energiutvecklingen genom att fungera som bra test- och demonstrationsområden. EU har bland annat projektet, "The Clean Energy for EU Islands Initiative", som är ett långsiktigt ramverk för att marknadsföra projekt som får finansiering från privata investerare och EU för att påskynda energiutvecklingen. Utvecklingen inom området kommer följas från Bryssel för att eventuellt underlätta landskapsregeringens vision om en vindkraftspark på åländska vatten.

Kommissionens strategi för förnybar energi till havs hittas [här](#)!

8. EU:s industristrategi

Industrin har alltid varit en viktig del för Europa. Kommissionen vill nu anpassa industrin enligt de målsättningar som finns om klimatneutralitet, cirkulär ekonomi och digital utveckling. Den nya industristrategin visar alltså vägen för att industrin ska kunna vara med och leda den gröna och digitala utvecklingen, något som kräver allt från nya affärsmodeller, produkter och marknader till förankring i den europeiska agendan och ekonomin. För att strategin ska lyckas behövs flera faktorer, bland annat lika spelregler på världsmarknaden, handledning för industrier, en cirkulär ekonomi, industriell innovation, utbildning och omskolning samt investering och finansiering till omställningen.

En annan viktig del av det nya industripaketet är strategin för små och medelstora företag ("Small and Medium-sized Enterprise", "SME"). Det finns cirka 25 miljoner små och medelstora företag i Europa. De står för två av tre jobb i EU, bidrar till sysselsättning i olika regioner och sektorer och är således vitala för den europeiska ekonomin och utvecklingen. För dessa företagare är det dock en ständig utmaning att hålla koll på regler, tillgänglig information, marknaden och finanserna. Eftersom dessa företag fyller en så viktig funktion i EU är deras problem i slutändan även EU:s problem.

SME är väldigt varierade sett till storlek, sammansättning och uppgifter. Den nya strategin ska beakta detta samtidigt som den ska uppfylla några huvudsakliga prioriteringar; kapacitetshantering och övergångsstöd vad gäller hållbarhet samt digitalisering, minska byråkratin och göra det lättare att komma in på marknaden samt avslutningsvis göra det lättare för SME:s att få finansiering. Kommissionen siktar på att öka antalet SME aktiva inom hållbarhet och digitalisering samt göra Europa till en attraktiv plats att starta sitt företag och expandera. För att möjliggöra denna övergång föreslår kommissionen bland annat program för digital handledning, nya former av finansiering och förenklande av det nuvarande stödsystemet. Strategin genomförs som ett samarbete mellan EU, medlemsstaterna och SME. Den nya SME-strategin är alltså en del av industripaketet och adderas till EU:s existerande ramverk för SME. Den genomförs också, precis som industristrategin, parallellt med andra EU-strategier, bland annat den gröna given och planen för en cirkulär ekonomi.

Mer information om den nya industristrategin hittas [här](#), [här](#) och [här](#).

Novembers nyhetsbrev hittas [här](#)!

Läs om bland annat den gemensamma jordbrukspolitiken, nya planen för en cirkulär ekonomi, jämställdhetsarbetet i EU, LGBTIQ-strategin och hälsounionen!

Oktobers nyhetsbrev hittas [här](#)!

Läs om kommissionens arbetsprogram, konferensen för Europas framtid, klimatlagen, strategin för biologisk mångfald och mycket mer!

Mejlet skickas av Ålands landskapsregerings representant i Bryssel.
Tanken är att mejlet ska sammanlänka ålänningar med EU-frågor på agendan.
Hör av er om ni har frågor eller specifika EU-ärenden ni vill att vi bevakar.

Ni når oss via:

anton.nilsson@formin.fi & heidi.eriksson@formin.fi